

SUDAN'DA ZORLU MUTABAKAT

Serhat Orakçı

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Orakçı, Serhat. “Sudan’da Zorlu Mutabakat”, İNSAMER, 17.07.2109.

 Analiz

Sudan’da 19 Aralık 2018 tarihinde başlayan protesto dalgası artık kısmen başarıya ulaşmış görünüyor. 11 Nisan’da Ömer el-Beşir’in darbe yoluyla görevi bırakmasının ardından ülkede yaşanan gelişmeler, oluşturulan askerî konseyin gönülsüz de olsa sivil oluşumlarla güç paylaşımına gitmesini gerektirdi. Uzun ve zorlu müzakere trafiğinin ardından taraflar 5+6 formülünde anlaşarak üç yıllık bir geçiş dönemini onayladılar. Anlaşmaya sadık kalınırsa 5’i askerî, 6’sı sivil üyeden oluşan 11 kişilik yeni bir yönetim konseyi kurulacak. Altı sivil üyenin beşi protesto gösterilerinin omurgasını oluşturan Özgürlük ve Değişim Güçleri tarafından belirlenirken sivil üyelerden biri ise dışarıdan seçilecek. 21 aylık ilk döneme askerî bir üye, sonrasındaki 18 aylık ikinci döneme de sivil bir üye başkanlık edecek. Belirlenen başbakan; savunma ve içişleri dışındaki diğer bakanları seçerek oluşturduğu hükümetle seçime kadar yürütme görevini icra edecek. Kısacası işler

yolunda giderse 2022’de Sudan önemli bir seçim gerçekleştirecek.

“Roma Bir Günde Kurulmadı”

Bilindiği gibi Sudan’daki asker-sivil uzlaşısı zorlu bir sürecin sonunda gerçekleşebildi. Uzun zamandır protesto gösterilerine sahne olan ülkede dönem dönem kanlı olaylar yaşandı. Ömer el-Beşir devrinin sona ermesinin ardından yönetimin sivil bir idareye bırakılması talebini sürdürerek dağılmak istemeyen protesto gruplarına yönelik silahlı müdahaleler gerçekleştirildi. En son 3 Haziran’daki müdahalede 128 kişi hayatını kaybederken ülke geleceği adına son derece umutsuz bir tablo ortaya çıktı. Neredeyse bir ay boyunca ülke genelinde internet tamamen kapalı kaldı. Bütün bu olumsuzluklara rağmen protesto gösterileri sürdürüldü ve askerî kanat sivilleşmeye razı edildi. Bunun küçümsenemeyecek bir başarı olduğunu vurgulamak gerekir.

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Sudan'da barış, özgürlük ve adalet ortamının kısa sürede tesis edilebilmesi mümkün değil elbette. İş başına kim gelirse gelsin ülke, kronik hale gelmiş çok fazla sorunla yüzleşmek durumunda. Bilindiği gibi en öncelikli mesele, ülkenin çökmüş ekonomisinin yeniden ayağa kaldırılabilmesi meselesi. Ülkenin ekonomik vaziyeti Türkiye'nin 2001 yılında yaşadığı büyük ekonomik krizi andırmakta. Zaten protesto gösterilerinin kısa sürede ivme kazanmasında da ekonomik faktörler son derece belirleyici olmuştur.

Roma bir günde inşa edilmediği gibi Sudan'da da kronik sorunların aşılacak ülkenin yeniden ayağa kalkabilmesi zaman alacağı benziyor. Asker ve sivil üyelerden oluşacak yeni yönetim kadrosunun uyumu ve mutabakatı sürdürme isteği bu noktada en azından üç yıl sonra yapılması planlanan seçime kadar büyük önem arz ediyor. Örneğin bu zamana kadar protestoculara yönelik uygulanan şiddetin hesabının sorulması, eski rejimi temsil eden kurumların tasfiyesi, yolsuzlukların araştırılması, yeni anayasa oluşturulması gibi önemli konularda nasıl adımlar atılacağı, taraflar arasında uzlaşmanın derinleşmesini gerektiriyor. Geçici Askerî Konsey ile sivil oluşumları temsil eden Özgürlük ve Değişim Güçleri arasında ciddi görüş ayrılıklarının olduğu bilinirken bu fikir ayrılıklarının artması ya da azalması Sudan'ın önündeki üç yılın en belirleyici göstergesi olacağı benziyor.

Dış Dinamiklerin Eko-Politiği

Sudan'da protesto gösterileriyle dışa yansıyan iç dinamiklerin oluşturduğu beklentilerin paralelinde ancak dış dinamikler doğrultusunda şekillenen beklentiler de söz konusu. Örneğin asker ve sivil oluşumlar arasında arabuluculuk rolünü üstlenen Etiyopya ve Afrika Birliği'nin bölgesel istikrar beklentisi ön plana çıkmakta. Etiyopya'da son haftalarda yaşanan bölgesel etnik merkezli hadiseler göz önünde bulundurulduğunda hem Sudan'daki istikrarın önemi hem de Etiyopya-Sudan ilişkilerinin

istikrarının önemi daha iyi anlaşılabilir. Unutulmamalı ki Sudan'ın iç istikrarı her zaman komşu ülkeler Etiyopya, Çad, Güney Sudan ve Eritre için kritik görülmektedir.

Sudan'ın son yıllarda yaşadığı ekonomik çöküş kuşkusuz ülkenin dışa bağımlılığını da fazlasıyla arttırdı. Bu nedenle Afrika içi aktörler kadar Afrika dışı aktörler de Sudan'daki siyasal ortamın şekillenmesinde kendi lehlerine çıkar gözetmekte. Bu noktada askerî konsey ile iş birliği hâlindeki Suudi Arabistan, Mısır ve Birleşik Arap Emirlikleri Sudan'ı kendi eksenlerine daha da yakınlaştırmayı ve Sudan'ın Yemen koalisyonu bünyesinde asker sevkiyatına devam etmesini arzulamaktalar. Bu aktörler aynı zamanda stratejik öneme sahip Kızıldeniz'de giriştikleri liman elde etme yarışında avantaj sağlamak için de çaba sarf etmekte.

Ekonomik nedenlerle dışa bağımlılığın son yıllarda giderek arttığı ülkede nasıl bir dış politika oluşturulacağı henüz netlik kazanmamış olsa da bölgesel istikrarın devam ettirilmesini ve ülkenin ihtiyaç duyduğu finansal kaynaklara erişimin kolaylaşmasını sağlayacak politika yapımının öncelikli olacağını kestirmek zor değil. Bu nedenle ekonominin dış politika üzerinde de belirleyiciliğini kısa ve orta vadede sürdüreceğine kuşku yok.

Ülkede asker-sivil mutabakatının sağlanması, olumlu ve olumsuz yorumlar için müsait esasında. Şu günlerde askerinin anlaşmaya uymayacağı görüşünden koalisyonun fazla sürmeyeceği görüşüne kadar çeşitli yorumlar söz konusu. Lakin gelinen noktada olumsuzluk doğurabilecek risklere rağmen yine de bardağın dolu tarafına bakarak hareket etmek ülke için reformist bir açılım sağlayabilir. Siyasi atmosferin özgürleşmesi, ekonomik kaynakların daha adil paylaşımı, yolsuzlukların önlenmesi ve bölgesel sorunların daha yapıcı bir şekilde çözülebilmesi adına atılacak adımlar, Sudan'ın toparlanmasına ve arzuladığı bahara kavuşmasına yardımcı olabilir; ayrıca böyle bir ivme, ülkenin önünü açacağı gibi dışa bağımlılığını da azaltabilir.